

МАТЕРІАЛИ

II Міжнародної молодіжної конференції

«Платон мені друг, але істина дорожча»:
теоретико-практичні та методологічні
аспекти розвитку сучасних
гуманітарних наук

1 березня
2024

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів
і молодих учених філологічного факультету
Рада молодих вчених факультету іноземних мов

МАТЕРІАЛИ

II Міжнародної молодіжної конференції

**«Платон мені друг, але істина дорожча»:
теоретико-практичні та методологічні аспекти
розвитку сучасних гуманітарних наук**

1 березня 2024 року

ЧЕРНІВЦІ
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2024

УДК 167/168:7/9](082)
П 375

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
(протокол № 12 від 20 травня 2024 року)*

П 375 **«Платон мені друг, але істина дорожча»:** теоретико-практичні та методологічні аспекти розвитку сучасних гуманітарних наук : зб. матеріалів II Міжнародної молодіжної конференції (1 березня 2024 року, м. Чернівці). За заг. ред. Тичініної А., Горохолінської І., Калинич К., Бешлей О. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2024. 256 с.

ISBN 978-966-423-859-2

У Збірнику представлені результати теоретичних і практичних досліджень у галузі сучасної гуманітаристики: філософії, літературознавства, лінгвістики, релігієзнавства, богослов'я, культурології.

Збірник містить матеріали* II Міжнародної молодіжної конференції, яка присвячена другій річниці діяльності Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених філологічного факультету. Конференція була організована та проведена Радою молодих вчених філологічного факультету та Радою молодих вчених факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Для науковців, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних спеціальностей.

ISBN 978-966-423-859-2

УДК 167/168:7/9](082)

** За якість і достовірність результатів дослідження
відповідальність несуть автори*

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2024

СПЕЦИФІКА ЯПОНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ КАЗКИ (НА ПРИКЛАДІ ЗБІРКИ КЕНДЗІ МІЯДЗАВИ «РЕСТОРАН, ДЕ ВИКОНУЮТЬ ПОБАЖАННЯ»)

Нікоряк Наталія

*Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича (Чернівці)*
n.nikoriak@chnu.edu.ua

Карвацька Софія

*Клішковецька ЗСЗО I-III ступенів (Клішківці),
Буковинська мала академія наук учнівської молоді (Чернівці)*
[ТУТ ТРЕБА ПОШТУ](#)

Казка – один із найцікавіших, найповчальніших, проте і один з незвичайно складних видів народної словесності [1, с. 20]. І. Франко писав: «Казка, т.є. оповідання, в яким дійсність перемішана з чудесним елементом, так що цілість являється свобідним виплодом фантазії без ніякої побічної, церковно моралізуючої цілі» [4, с. 330]. Казка, будучи унікальним і неповторним жанром народної творчості, здавна займала вагоме місце у фольклорі усіх народів, оскільки відображала світовідчуття й світобачення етносу на різних етапах його життя, його ставлення до оточуючого й до дійсності. Казка відкриває перед нами великий світ людських почуттів та стосунків, пробуджує уяву, стверджує доброту та справедливість. Тому й не дивно, що у казках різних народностей часто можна побачити подібні теми, сюжети й образи. Проте, незважаючи на типологічну близькість окремих сюжетів, все ж казки кожного окремого народу мають чітко проявлений національний колорит: «Казки віками передавались із уст в уста, і кожен оповідач був трохи ще й автором, до чужого додавав щось своє, але жоден і гадки не мав увічнити під готовим твором власне ім'я. Так і дійшли до нас казки не як авторські, а як народні» [7]. Ці національні коди проявляються у мові, в побутових реаліях, в характеристиці оточуючої дійсності, у світовідчутті.

Літературна казка – один із найдинамічніших жанрів у світовій літературі, що і сьогодні перебуває у активному русі. Цей жанр має чимало визначень: «літературна казка – це авторський художній твір, прозовий або віршовий, заснований або на фольклорних джерелах, або цілком оригінальний; твір переважно фантастичний, чародійний, у якому змальовуються неймовірні пригоди вигаданих або традиційних казкових героїв» [5, с. 79]. Зауважимо, що цей жанр виокремився не відразу. Зокрема, на початковій стадії зародження казка часто вживалася як синонім до байки, повісті, бувальщини, переказу. Тому особіне існування літературної казки триває лише три століття. Однак, вона пройшла складний шлях розвитку від переказу народних казок – до витончених літературних новел та фантастичних феєрій.

Японські літературні казки передусім вражають надзвичайною своєрідністю [2]. Це зумовлено, насамперед, тим, що Японія доволі три-

валий час була ізольована від зовнішнього світу як морем, так і свавіллям її правителів. Однак це не заважало японській літературі вцілому і жанру казки зокрема активно розвиватись. А. Букрієнко зазначає: «Традиції літературної казки в Японії дещо давніші від європейських, хоча, звичайно, слід зробити деякі зауваження. Адже те, що ми називаємо літературною казкою у прадавньому та давньому періодах японської літератури є нічим іншим як просто записами народних (фольклорних) казок» [2, с. 50]. Цей давній період називають передісторією виникнення японської літературної казки.

Серед видатних японських казкарів особливе місце належить Кендзі Міядзаві (1896–1933), який постає не лише одним з найулюбленіших казкарів в Японії, але й найзагадковішим японський письменник Нового часу. Агроном, письменник, вчитель, вчений, філософ, володар неповторного світовідчуття, якому вдалося відкрити перед японською літературою новий неповторний світ, передати його у численних творах, що і зараз зачаровують не лише японських читачів, а й світових [3]. За життя автор видав лише дві маленькі книжечки, та й ті за свій рахунок. Проте після смерті, в його архівах було знайдено велику кількість чудових поезій і унікальних казок, які й склали вісімнадцять томів повного зібрання його творів і зробили письменника класиком світової літератури.

Велику популярність текстів Міядзави засвідчують і численні екранізації, що входять до «світового фонду анімаційного кіно» («Віолончеліст Гося», 1982; «Ніч на галактичній залізній дорозі», 1983; «Хлопчик вітру Матасабуро», 1988; «Ресторан багатьох замовлень», 1993; «Життя Гусуко Будорі», 1994; «Ніч Танеямагахари», 2006), і навіть саме життя «бодхісатви Кендзі» стало сюжетом для фільму («Весна Кедзі», 1996). Проте, незважаючи на світове визнання, його творчий доробок і сьогодні не знаходиться у фокусі дослідницьких зацікавлень, проте поступово привертає увагу як зарубіжників, так і українських літературознавців.

У творчому доробку Міядзави особливе місце займає збірка казок «Ресторан, де виконують побажання» [6]. Оригінальність цих текстів полягає насамперед в тому, що у цих історіях про котячі канцелярії, про суперечки між лісовим котом і жолудями, про тюльпанів-чародіїв і Хованчика причаїлась глибока і зворушлива розповідь про дружбу, подвиги і світлий світ, який сповнений життям і щастям. Ключовим критерієм аналізу казок обрано їх *персоноферу* [8], тому всі тексти можна поділити на дві великі групи:

1) *чарівні казки з різнотипними персонажами* – найбільш чисельна група збірки, де одночасно можуть діяти люди, тварини, рослини, міфологічні істоти і, навіть, природні явища. Казки цієї групи поділено на кілька пігруп, залежно від ключових персонажів тексту:

а) *людина – тварина*: проаналізовано ті казки, де головними персонажами виступають саме *люди*, але також діють і тварини: кіт, ведмідь, зозулька, кішка, єнотеня, мишка з мишеням; ці казки становлять собою змішаний жанровий різновид, вони тяжіють до легенди, притчі чи бувальщини, а також до такого жанру, як детектив: «Ресторан, де виконують побажання», «Ведмеді з гори Наметоко», «Віолончеліст Гош»;

б) *людина – міфологічна істота*: до цієї підгрупи зараховано насамперед казки «Нерет Індри» та «Хованчик», в яких діє людина та зустрічаються різні міфологічні істоти: божество, небесні юнаки, домовичок;

в) *людина – рослина*: тут аналізується казка «Тюльпани-чародії», де ключовими персонажами виступають садівник, парасольний майстер та тюльпани, а також казку «Гадольфові лілеї», де зустрічаємо людину, яка вірить в сили природи, та лілеї, що не встояли перед блискавицями;

г) *людина – тварина – рослина*: проаналізовано казку «Лісовий кіт і жолуді», де презентована судова система в казковій версії, задіяними виступають люди, кіт і жолуді;

г) *рослина – тварина – міфологічна істота*: зараховано казку «Болотяник і лис», де у склад персоносфери входять різні герої: рослини, тварини, містичні або міфологічні істоти – Береза, Лис і Болотяник; а також казку «Кипарис і маки», що являє собою своєрідний, повчальний діалог між маками та кипарисом, який міг бути віднесений до казок про рослини, проте в персоносфері даної казки з'являється ще й міфічний персонаж – чорт;

д) *рослина – тварина*: головними персонажами казки «Веселик і жоржини» постають три жоржини та пташка Веселик;

е) *рослина – природне явище*: проаналізовано казку «Дикий виноград і веселка», що являє собою ліричну сповідь головного героя – Дико-го Винограду, який вирішив зізнатись у коханні Веселці;

2) *казки про тварин* – до цієї групи віднесено дві казки, де персоносфера обмежується лише тваринним світом: «Зірка Нічний Сокіл», «Майстер Жапп».

Крім того, аналізуючи кожен казку в середині цих груп, увагу приділено аналізу *хронотопу* (реальний/ірреальний), *тематики* та *мотивів* казок (лабіринту, кохання, наполегливості, сну, загадковості, сп'яніння, нещасливого кохання, суду, ревнощів, нарцисизму, сповіді, рабства, народження зірки).

Окрему увагу приділено аналізу *інтертекстуальної* та *інтермедіальної* складової казок збірки «Ресторан, де виконують побажання» (науковий та музичний дискурс). Так, сюжет казки, що дала назву збірці, «Ресторан, де виконують побажання» має інтертекстуальні паралелі з відомим міфом про Мінотавра, який жив у лабіринті і пожирав своїх жертв. Власне, як Дикий Кіт Міядзави живе у розкішному будинку, зробленому також як лабірін і ласує наївними людьми, які потрапили в його пастку. Інтермедіальні коди можна знайти практично в усіх казках даної збірки, проте яскравим зразком її вираження постає казка «Віолончеліст Гош». Саме тут окремою темою можна виділити музику. Оскільки казка не лише розповідає про музиканта Гоша, але й містить інші музичні коди: опис виконання музичного твору, назви музичних інструментів, відомих композицій і, навіть, присутній опис хору.

Аналіз збірки «Ресторан, де виконують побажання» Кендзі Міядзава також засвідчив, що казки переважно мають притчевий характер, призначені як для дитячої аудиторії, так і для дорослої (окремі моменти травматичні для дитячої психіки); японський колорит межі століть пред-

ставлений у зрізі ведення господарства, суспільних порядків, взаємин між людьми; наукова інформація подається досить детально з різних сфер: астрономії, геології та ін., оскільки автор писав насамперед для своїх учнів, щоб допомогти їм краще зрозуміти оточуючий світ.

Список використаних джерел

1. Братко В. (2013). Вивчення чарівної казки в культурологічному контексті. *Українська література в загальноосвітній школі*, № 9, с. 20-23.
2. Букрієнко А. О. (2013). Казка як різновид архетипної історії : європейська та японська традиції. *Вісник: науковий збірник* / гол. ред. Г.Ф.Семенюк. Київ : Київський нацун-т, вип. 13, с. 47–50.
3. Букрієнко А. О. (2015). Самопрезентація духу у творах Міядзави Кендзі. *Вісник: науковий збірник* / гол. ред. Г.Ф.Семенюк. Київ : Київський нацун-т, вип. 8, с. 32–44.
4. Грушевський М. (1993). Казка. Наша казкова традиція. Головні казкові мотиви. Інтернаціональне й національне. *Історія української літератури*. Том 1. Київ, с. 330–369.
5. Зубенко О. В. (2012). Співвідношення літературної та фольклорної казки. *Філологічні науки*, вип. 12, с. 78–83.
6. Міядзава К. (2016). Ресторан, де виконують побажання : казки. Львів : Кальварія, 93 с.
7. Павленко М. (2011). Казки всіх країн, єднайтеся!
URL: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/50>
8. Сябренко Д.І. (2011). Функції головних героїв японських чарівник казок: структурний підхід. *Вісник Львівського університету. Серія «Філологічна»*. Львів : Львівський нац. ун-т, вип. 54, с. 395–399.

Наукове видання

«Платон мені друг, але істина дорожча»:
теоретико-практичні та методологічні аспекти розвитку
сучасних гуманітарних наук

*Матеріали II Міжнародної молодіжної конференції
(з міжнародною участю та благодійною метою)*

За загальною редакцією:

Тичініної Альони Романівни
Горохолінської Ірини Володимирівної
Калинич Катерини Федорівни
Бешлей Ольги Василівни

Дизайн та верстка

Юліанна Віщак

Підписано до друку 27.05.2024. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Електронне видання.
Умов.-друк. арк. 14,2. Обл.-вид. арк. 15,2. Зам. 3-005.
Видавництво Чернівецького національного університету
58012, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2
e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №891 від 08.04.2002

2024

ISBN 978-966-423-859-2

Дизайн:
Юліанна Віщак